

Rapport 2006:22 R

Försöket med collegeutbildningar 2002–2004

Omfattning och övergång till högskolan

Högskoleverket • Luntmakargatan 13 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Försöket med collegeutbildningar 2002–2004

Omfattning och övergång till högskolan

Utgiven av Högskoleverket 2006

Högskoleverkets rapportserie 2006:22 R

ISSN 1633-0632

Innehåll: Högskoleverket, utredningsavdelningen, **Nils Olsson**

Formgivning: Högskoleverkets informationsavdelning

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
Uppdraget att följa upp collegeutbildningen	7
Collegeutbildning – en ny väg till högskolan	7
Arbetsätt	8
Collegeutbildningens särdrag	11
Vad utmärker collegeutbildningen?	11
Förordningen om collegeutbildningen	11
Pedagogiken	13
Individcentrerad pedagogik – förkunskaperna och attityderna till högskoleutbildning varierar	13
Högskoleutbildning och gymnasieutbildning i samspel	13
Något om de ekonomiska förutsättningarna	17
Studentperspektivet – studiefinansieringen	19
Rekrytering av studenter	21
Alternativt urval och förtur efter collegeutbildningen	22
Antagning	23
Antagning i praktiken	23
Tillfälliga behörigheter – att förena två olika antagningssystem	24
Collegeutbildning: omfattning och innehåll	25
Antal studenter och utbildningsanordnare	25
Vad hände under år 2005 med antalet collegeutbildningar?	27
Fler än hälften tycker att samarbetet har fungerat bra	28
Innehållet i utbildningen	29
Collegestudenternas bakgrund	31
Två tredjedelar av collegestudenterna är kvinnor	31
Collegestudenterna är äldre än nybörjarna inom högskolan	31
Andel med utländsk bakgrund är 28 procent	31
Social bakgrund	32
Collegestudenternas tidigare utbildning	32
Tidigare förvärvsarbete/arbetslöshet	33
Studieresultat	35
45 procent slutförde collegeutbildningen ...	35
... men 60 procent gick över till högskolan	36
En sammanfattande bedömning	39
Studenternas bakgrund	39
Omfattning och övergång	39
Reflektion	40
Bilaga	43
Enkät angående collegeutbildningen 2004/05	43

Sammanfattning

I 2003 års regleringsbrev fick Högskoleverket i uppdrag att under åren 2003–2005 i samråd med Skolverket följa upp collegeutbildningen. Under 2006 ska verket lämna en sammanfattande bedömning av utbildningen. Högskoleverket har tidigare lämnat två rapporter avseende utbildningens första två år^{1,2}.

Collegeutbildningen är sett till antal studenter en liten företeelse inom den svenska högskolan. De cirka 600 studenterna utgör mindre än en procent av högskolenybjörarna och en ännu mindre andel av deltagarna inom komvux.

Rekryteringen har varit framgångsrik när det gäller att nå de rätta målgrupperna för utbildningen även om utbildningsanordnarna har upplevt svårigheter med att rekrytera studenter. Tre av nitton utbildningar tycker att det varit lätt att fylla platserna på utbildningen. Rekryteringen har skötts i samarbete mellan lärosäten och komvux.

Många collegestudenter genomgår inte hela utbildningen utan går i stället direkt till någon av högskolans övriga utbildningar när de är klara med collegeutbildningens komvuxdel och blivit behöriga. De flesta lärosäten har erbjudit collegestudenterna någon form av platsgaranti på program eller kurser inom det egna lärosätet efter utbildningen.

Ungefär hälften av collegeutbildningarna har haft en högskoledel med till största delen allmänt, studieintroducerande innehåll. Resten har varit inriktade mot ett visst utbildningsområde. Distansstudier har visat sig inte passa för den speciella målgrupp som collegeutbildningen vänder sig till. Målgruppen anses vara i behov av att undervisningen är campusförlagd med hög lärarnärvaro.

När det gäller studenternas genomströmning i högskolan *fullföljde* mindre än hälften av collegestudenterna den utbildning den påbörjat. En något större andel, hälften av collegestudenterna, fanns *registrerade* på någon högskoleutbildning där de också tagit högskolepoäng terminen efter collegeutbildningen. Fem terminer efter collegeutbildningen hade 60 procent av studenterna varit registrerade på något utbildningsprogram samt tagit högskolepoäng inom något program.

Med anledning av collegeutbildningens omfattning och graden av övergång till högskolan finns det anledning att ställa sig frågan om värdet av att fortsätta att bedriva collegeutbildning i sin nuvarande form. Avhoppet från utbildningens högskoledel har resulterat i att delar av lärosätenas ersättning för helårsprestationer för studenterna har fallit bort, samtidigt som collegeutbildningens pedagogiska ansats har inneburit merkostnader i form av individuellt stöd till studenterna. Collegeutbildningen har också i vissa avseenden skapat

1. *Collegeutbildningens första år*. Högskoleverkets reg. nr 61-2400-03.

2. *Collegeutbildningen – en delrapportering våren 2005*. Högskoleverkets rapportserie 2005:23 R.

behov av anpassningar till regelsystemen för studiefinansiering och tillträde till högskolan.

En tänkbar förändring av collegeutbildningen är att omfattningen på högskoledelen tillåts variera genom att det införs mer av frivilliga inslag för de studerande. Det nära samarbetet med högskolan är det som skiljer collegeutbildning från vanlig utbildning på komvux. Högskoleintroducerande inslag skulle – om den fristående högskoledelen minskas – i högre utsträckning kunna integreras med studierna vid komvux i form av ett mer högskoleinriktat arbetssätt på vissa moment samt med gästföreläsningar och information från högskolans institutioner. En sådan modell har t.ex. utvecklats vid Umeå universitet med Folkuniversitetet i Umeå som utförare.

Inledning

Uppdraget att följa upp collegeutbildningen

I 2003 års regleringsbrev fick Högskoleverket i uppdrag att följa upp collegeutbildningen under åren 2003 till och med 2005. Uppföljningen skulle ske i form av årliga delrapporteringar åren 2004 och 2005 samt avslutas med en sammanfattande bedömning av utbildningen år 2006. Uppföljningen skulle särskilt fokusera på i vilken omfattning utbildningen anordnats, vilken bakgrund de studerande hade och i vilken omfattning de studerande efter genomgången collegeutbildning fortsatte att studera inom högskolan.

Collegeutbildning – en ny väg till högskolan

Collegeutbildningar är benämningen på ettåriga studieförberedande utbildningar vid svenska högskolor som innehåller kurser på både gymnasienivå och högskolenivå. Utbildningarna bygger på samarbete mellan högskolan och kommunal vuxenutbildning och har som huvudsyfte att bredda rekryteringen till högskolan. Personer från studieovana miljöer som känner osäkerhet för att ta steget in i högskolan sägs vara den främsta målgruppen för utbildningarna. Collegeutbildningar i Sverige skiljer sig från vad man vanligtvis menar med begreppet i t.ex. USA. I USA menar man med college sedan länge främst de högre, fyraåriga läroanstalter som bygger på high school och meddelar undervisning till 18–22-åriga studerande. Men under senare år har också tvååriga *community colleges* eller *junior colleges* med som regel yrkesförberedande undervisning och huvudsakligen vuxna studerande snabbt vuxit i antal.

Den svenska formen av collegeutbildning är därför till sin organisation, längd och innehåll något annat än vad som kanske spontant associeras med begreppet. Möjligen kan man säga att högskoledelen på svenska collegeutbildningar, i viss utsträckning motsvaras av undervisning i core curriculum i USA. Det finns också vissa drag gemensamma med nyare s.k. *community colleges* i det att målgruppen är äldre studerande i båda fallen. Dock är utbildningen i *community colleges* tvåårig med en stark yrkesinriktning, vilket gör att den mer liknar svensk s.k. yrkeshögskoleutbildning.

Antagning till den gymnasiala delen av utbildningen sköts av komvux och sker enligt samma förfarande som till övrig kommunal vuxenutbildning. Om den studerande därefter uppnår behörighet för högskolestudier har han eller hon automatiskt platsgaranti på högskoledelen av utbildningen. Flera utbildningar använder dock ett system med s.k. tillfälliga behörigheter för högskoledelarna på utbildningen. Detta är en följd av att gymnasiedel och högskoledel ibland ges parallellt under en och samma termin.

Idén bakom utbildningens uppläggning med gymnasiedel och högskoledel är att den studerande i en och samma utbildning dels ska kunna komplettera

sin gymnasieutbildning upp till grundläggande behörighet, dels också kunna delta i en eller flera introducerande kurser på högskolenivå.

Colleagueutbildningen har hämtat pedagogiska idéer från folkbildningspedagogiken. Deltagarnas individuella perspektiv tillvaratas genom deltagarinflytande. Undervisning sker i små grupper med lärarintensiv undervisning och sammanhållen utbildningsmiljö. Det läggs stor vikt vid individens känsla av grupptillhörighet och trygghet.

Arbetsätt

Colleagueutbildningens omfattning

En del av uppdraget har varit att kartlägga i vilken omfattning utbildningen anordnats. För att få en överblick över var utbildningarna finns och hur många de är har främst högskolornas årsredovisningar använts. Enligt det gemensamma regleringsbrevet till högskolorna ska dessa bl.a. återrapportera i vilken mån man anordnar colleagueutbildning. Då årsredovisningarna ska inrymma det mesta som rör högskolans verksamhet, är det naturligt att rapporteringen av colleagueutbildningen från flera högskolor blir kortfattad. Vi har då sökt komplettera bilden av varje colleagueutbildning genom att be ansvariga för respektive colleagueutbildning att besvara ett antal frågor om utbildningens uppläggnings och innehåll.

En annan källa till information i detta hänseende har varit högskolornas egna utvärderingar av colleagueutbildningen. Vissa av högskolorna har haft rapporteringskrav efter att ha fått medel från Rekryteringsdelegationen, andra har haft uppdrag från regeringen att anordna denna utbildningsform. Utvärderingar som initierats av lärosätena själva förekommer också.

Studenternas bakgrund

Arbetet med att kartlägga de studerandes bakgrund inleddes med samråd mellan Skolverket och Högskoleverket. Främst diskuterades frågan om det var möjligt att identifiera de studerande i register med avseende på gymnasiedelen av colleagueutbildningen. Kontakter togs också parallellt med Statistiska centralbyrån där register över komvuxstudenter upprätthålls. Det visade sig dock att ingen specifik ”märkning” av de collegestuderande hade ägt rum under den gymnasiala perioden, åtminstone fanns det inget i registren som talade om att en viss elev på komvux gick en colleagueutbildning. När detta stod klart riktades blickarna mot högskolan för att se i vad mån registrering skedde där. Snart framkom att ingen enhetlig kodifiering av de studerande i högskoleregistret vidtagits. Det fanns i stället en stor variation i hur man benämnde och registrerade de studerande. Sättet att hitta studenterna blev därför att direkt kontakta de enskilda utbildningsanordnarna för att samla in listor med personnummer över de personer som fanns eller funnits registrerade på respektive colleagueutbildning. Via Statistiska centralbyrån kunde sedan de för uppdraget relevanta registerkörningarna genomföras.

Varje collegeutbildning är unik

Uppdraget som legat till grund för denna uppföljning har varit att ta fram ett antal kvantitativa uppgifter kring collegeutbildningens omfattning och de studerandes bakgrund. Detta har gjorts och finns redovisat i denna rapport. Tidigt i uppföljningen framkom att utbildningarna hade skiftande upplägg vad gällde längd, innehåll, inriktning och antagningsrutiner. Detta har sedan också bekräftats via enkätsvar från utbildningsanordnarna. Samtliga 19 utbildningar som kontaktades besvarade enkäten. Frågorna i denna enkät handlade om utbildningarnas innehåll och uppläggning och det fanns öppna frågor med instruktion till respondenten att ge sin syn på förutsättningarna för den egna utbildningen (se bilaga). Frågorna handlade om sådant som rekrytering av deltagare, samarbetet med kommunen och de ekonomiska förutsättningarna för utbildningen. Svaren kunde antas ge några uppslag till vilka förutsättningar som är gynnsamma respektive skapar svårigheter för genomförandet av collegeutbildning.

I uppdraget har ingått att samråda med Skolverket. En referensgrupp bestående av Silja Jundin, Skolverket, Patricia Staaf, Malmö högskola och tidigare ordförande i det s.k. Nätverket för collegeutbildningen, samt Kristina Julin, tidigare sekreterare i Rekryteringsdelegationen har bistått Högskoleverket under arbetets gång. Högskoleverket ansvarar ensamt för de slutsatser som presenteras i föreliggande rapport.

Colleagueutbildningens särdrag

Det faktum att colleagueutbildningen innehåller både kurser på gymnasial nivå och högskolenivå gör att de lagar och förordningar som fungerar som ramverk för utbildningen finns inom flera utbildningsnivåer.

Vad utmärker colleagueutbildningen?

Colleagueutbildningarnas start hänger samman med ansatser från regeringen för att bredda rekryteringen till högskolan. Samverkan mellan högskola och gymnasieutbildning/komvux ska göra övergången mellan högskolan och övriga utbildningsformer mindre dramatisk. Den studerande kan under collegeåret läsa in behörighetsgivande kurser på gymnasiedelen och sedan delta i högskoleintroducerande kurser. Detta uttrycks på följande sätt i propositionen Den öppna högskolan:

Syftet med utbildningen är att stärka deltagarna formella kompetens samt ge dem tillfälle att pröva på studier i högskolemiljö. På samma sätt som basårutbildningen, stärker den s.k. colleagueutbildningen de studerandes förkunskaper, vilket ger dem förutsättningar att genomgå utbildning av hög kvalitet. ... Syftet är inte att införa en ny utbildningsform utan att underlätta ett samarbete mellan de två redan existerande utbildningsformerna genom att införa en bestämmelse om att en platsgaranti kan ges på högskoledelen av den s.k. colleagueutbildningen för de deltagare som genomgått den gymnasiala delen med godkänt resultat.

Förordningen om colleagueutbildningen

Colleagueutbildningens högskoledel regleras genom Förordning om högskoleintroducerande utbildning (SFS 2002:763). Denna förordning trädde i kraft den 1 januari 2003. Där anges att utbildningen ska bedrivas genom samarbete mellan högskolan och kommunal vuxenutbildning, där vardera utbildningsformen får stå för högst 20 poäng respektive 20 veckor. Komvuxdelens syfte är att ge kunskaper som motsvarar grundläggande behörighet för högskoleutbildning. Högskoledelen ska förbereda studenterna för fortsatt högskoleutbildning. Högskolelagen och högskoleförordningen ska tillämpas på utbildningen men bestämmelserna om särskild behörighet i 7–9 §§ högskoleförordningen gäller inte för utbildningen. Inte heller gäller antagningsbestämmelserna i 7 kap. 10–16 §§ högskoleförordningen för antagningen till högskoledelen av utbildningen, då platsgaranti ges för den som klarat den gymnasiala delen. För antagning till komvuxdelen tillämpas komvuxförordningen. Endast de utbildningar som bedrivits enligt förordningen om högskoleintroducerande

utbildning (SFS 2002:763) finns med i denna rapport. Detta innebär att utbildningarna dels byggts på ett samarbete mellan den kommunala vuxenutbildningen och minst ett lärosäte, dels att utbildningen innehållit kurser på både gymnasial nivå och högskolenivå. Kortare eller längre introduktionskurser som bedrivits enbart i ett lärosätes regi har därmed inte tagits upp i denna rapport. Det samma gäller när ett samarbete funnits mellan ett lärosäte och en vuxenutbildningsanordnare, men där högskoledelen inte varit poänggivande, utan bedrivits i form av t.ex. gästföreläsningar givna av lärare från lärosätet.

Pedagogiken

Eftersom collegeutbildningen är en relativt ny utbildningsform med en pedagogisk ansats anpassad till studieovana grupper är det på sin plats att säga något om de pedagogiska idéer som ligger bakom collegeutbildningen.

Individcentrerad pedagogik – förkunskaperna och attityderna till högskoleutbildning varierar

Grunden för collegeutbildningen vilar på den tradition som finns inom folkbildningen där individperspektivet tillvaratas genom deltagarinflytande³. När det gäller förkunskaper och genomförande av studierna antas målgruppen studenter för collegeutbildningen vara i mer behov av en individanpassad studiegång än den genomsnittlige högskolenybjörjaren. Gruppen består av personer i olika åldrar med olika utbildningsbakgrund. Därför krävs en undervisning som tar hänsyn till variationer i förkunskaper men också till varierande mål med utbildningen. Eftersom de studerande antas komma från studieovana miljöer arbetar man parallellt med ämnesundervisning också med attityder till högre utbildning. Det läggs stor vikt vid individens känsla av grupptillhörighet och trygghet. Studenterna är därför i behov av särskilt stöd i form av studievägledning, där vägledningens roll mer är att ingjuta självförtroende än att visa på utbildningsalternativ. Målet är att avdramatisera högskolenivån och höja deltagarnas självförtroende så att de känner tillförsikt vid mötet med högskolemiljön som de sedan kommer att befinna sig i. Den individcentrerade pedagogiken innebär vidare för undervisningens del att målet blir att undervisningen ska ske i små grupper, att undervisning ska vara lärarintensiv och att utbildningsmiljön ska vara sammanhållen.

Högskoleutbildning och gymnasieutbildning i samspel

Enligt målen med collegeutbildningen har gymnasiedelen på collegeutbildningen som syfte att ge den studerande grundläggande behörighet. Studenter som saknar något eller några betyg i kurser från gymnasiet tänks på detta sätt kunna komplettera sin gymnasieutbildning. Att notera i detta sammanhang är att den relativt korta gymnasiedelen på collegeutbildningen – 20 veckor – gör att den studerande kan sakna endast ett fåtal kurser i sitt slutbetyg om han eller hon de under 20 veckor ska kunna hinna uppnå behörighet för högskoleutbildning.

3. *College: Folkuniversitetets collegemodell för gränszonen gymnasieskola – högskola*. Folkuniversitetet, Umeå, 2003.

På frågor om hur gymnasiedel och högskoledel har integrerats i utbildningen svarar de alla flesta av lärosätena - 80 procent – att gymnasiedel och högskoledel har varvats under hela utbildningstiden. Ett citat från Södertörns högskola visar på förklaringar utifrån pedagogiska överväganden till varför man valt att varva olika nivåer under utbildningen:

Vi har ansett det vara av stor pedagogisk vikt att gymnasiedelen och högskoledelen löper parallellt. Gymnasiekurserna tar tid att smälta. Inte många studenter klarar av att läsa både matte B och C på en termin. Det är också viktigt för studenterna att vistas i högskolemiljön av socialisationsskäl. Högskolemiljön blir avdramatiserad. Studenterna vänjer sig vid att vara här. Framför allt ser de sig från början som studenter, inte elever.

Som skäl för att varva nivåerna av utbildningen har lärosätena angivit behovet av att snabbt få in studenterna i ”högskolemiljön”, för att därigenom öka motivationen och underlätta anpassningen. Man har vidare ansett att gymnasiestudierna med fördel bedrivs på halvfart.

Ett annat tydligt resultat är att den gymnasiala delen av utbildningen varit individualiserad i hög grad. Detta är förstås helt logiskt, eftersom deltagare i collegeutbildningen har olika förkunskaper med sig och därmed olika behov av att komplettera sina gymnasiebetyg. Detta faktum – att studenterna går olika kurser på komvux under en och samma tidsperiod – parat med att högskoledelen bedrivs under samma termin har sannolikt ställt stora krav på schemalaggningen. Karlstads universitet ger en bra beskrivning av detta förhållande i sitt enkätsvar:

Undervisningen för halvfartsstudierna på universitetet har varit förlagda till universitetet varje fredag under terminstid. Övriga dagar har studenterna kunnat ägna sina gymnasiala studier tid. Dessa senare har ju varit individuellt upplagda beroende på vad som fattats i deras behörigheter. Folkhögskolorna och vuxenutbildningarna har strävat efter att inte ha schemalagd undervisning för sina collegeelever på fredagar. Det har varit nödvändigt med denna uppdelning av veckan, eftersom de gymnasiala studierna varit så individuellt upplagda.

Undervisningen på högskoledelen har däremot, till skillnad mot undervisningen på gymnasiedelen, till största delen bedrivits med sammanhållna grupper av studenter. Två tredjedelar av lärosätena uppger att individuella studieplaner på högskoledelen varit ovanliga eller inte alls förekommit. Det finns dock, som nämndes ovan, ett antal lärosäten som valt att låta studenterna själva välja kurser ur ett antal på förhand bestämda kurser.

Ovanligt med distansstudier

Collegeutbildning på distans har förekommit i liten utsträckning vid lärosätena. Tre av fyra lärosäten uppger att distansutbildning inte alls förekommit eller varit ovanligt. De kommentarer som givits kring detta i enkätsvaren

handlar om att collegeutbildning är en utbildningsform som kräver en hög grad av lärarledd undervisning i enlighet med den pedagogik som beskrivs ovan. Vid Örebro universitet har man testat att bedriva dels campusförlagda kurser, dels distanskurser.

Vår erfarenhet är att collegeutbildningen fungerar mindre bra på distans. Collegestudenterna behöver bli sedda, lyssnade till och detta blir lite svårt att uppnå med distansstudier.

Även Södertörns högskola har liknande tankar kring distansundervisning.

Distansstudier är knappast relevant i Stockholmsregionen. Inte heller med den här kategorin studenter, som vi anser kräver betydligt mer lärarledd och lärarsedd undervisning.

Mittuniversitetet har bedrivit viss utbildning på distans men har upplevt problem med detta sätt att bedriva undervisning.

En slutsats från tre års verksamhet är att det är svårt att rekrytera studenter från ren glesbygd. Det har inte heller varit möjligt att få en acceptabel rekrytering på andra orter än Sundsvall trots att Örnsköldsvik och Östersund är förhållandevis stora orter. Det låga antalet studenter medförde att vissa högskolekurser av ekonomiska skäl givits på distans. Detta skapade dock ett pedagogiskt problem eftersom den kategori studenter collegeutbildningen vänder sig till kan ha särskilda behov av stöd.

Något om de ekonomiska förutsättningarna

I förarbetena om collegeutbildningen skrevs att det skulle vara frivilligt att anordna collegeutbildning. Någon ökning av antalet utbildningsplatser inom komvux föreslogs därför inte och för högskoledelen gällde att den skulle finansieras inom ramen för högskolans befintliga resurser.

Dock har ett antal collegeutbildningar haft tillgång till externa ekonomiska resurser under ett initialt skede för att starta och bedriva collegeutbildning som försöksverksamhet. De externa ekonomiska resurserna har varit av två slag. Örebro universitet, Högskolan i Gävle och Mittuniversitetet har haft särskilda medel under 2002–2004 för att utveckla collegeutbildning. Detta anslag har varit ca 15 mkr per lärosäte fördelade över de tre åren. En annan finansieringskälla har varit medel från Rekryteringsdelegationen. Delegation fördelade under åren 2002–2004 sammanlagt 120 mkr till ett hundratal projekt med syfte att bredda rekryteringen till högskolan. Av de utbildningar som redovisas i denna rapport har fyra haft medel från Rekryteringsdelegationen. Dessa är lokaliserade vid följande lärosäten: Göteborgs universitet (i samarbete med vuxenutbildningen i Mölndal), Lunds universitet (i samarbete med Folkuniversitetet i Helsingborg), Malmö högskola och Danshögskolan. De medel som dessa lärosäten tilldelats från delegationen har varit i genomsnitt ca 1,3 mkr per projekt, alltså ett avsevärt mindre belopp än de särskilda medlen för collegeutbildningar som tilldelades Örebro universitet, Högskolan i Gävle och Mittuniversitetet.

Sammantaget har alltså 7 av 19 collegeutbildningar haft särskilda ekonomiska resurser antingen direkt i form av regeringsuppdrag med tillhörande anslag eller medel efter ansökan till Rekryteringsdelegationen för att bedriva collegeutbildning.

En annan ekonomisk förutsättning handlar om vilka ersättningar man har fått för sina studenter. Vad gäller ersättningar för helårsstudenter och helårsprestationer har ungefär en tredjedel av lärosätena inte svarat på frågan om vilket utbildningsområde deras collegeutbildning hört till. Möjligen kan detta bero på att enkäten i många fall har besvarats av dem som arbetat med utbildningens mer pedagogiska sida. Av dem som svarat uppger hälften att deras utbildning klassificerats som tillhörande gruppen som ingår i humanistiskt/teologiskt/juridiskt/samhällsvetenskapligt utbildningsområde. Övriga har tillhört naturvetenskapligt/tekniskt/farmaceutiskt utbildningsområde eller haft inslag från mer än ett utbildningsområde. Det förstnämnda utbildningsområdet (hum/sam) har ca 2½ gånger *lägre* ersättning per helårsstudent/helårsprestation. Ursprungstanken om collegeutbildning som en allmän introduktion till högskolestudier innebär att alla utbildningar skulle falla inom detta

utbildningsområde. Dock har alltså flera av utbildningarna valt att inrikta sig mot ett specifikt utbildningsområde – något som påverkat ersättningen för studenterna. Vid Malmö högskola har man genom intern omfördelning tilldelat collegeutbildningen s.k. övrig peng, vilket ger dubbelt så stor ersättning per student och därmed bättre ekonomiska förutsättningar för utbildningen.

Vi har bitt utbildningsanordnarna att kommentera collegeutbildningens ekonomiska förutsättningar. Hälften av lärosätena har avstått från att kommentera resursfrågan. Av dem som svarat har så gott som samtliga menat att collegeutbildningen kräver mer resurser än den genomsnittliga högskolegruppen gör och att den s.k. hum/sam-pengen därför inte är tillräcklig. För det första menar man att eftersom collegeutbildningen innefattar ett samarbete mellan olika utbildningsformer krävs en projektledare med överblick över hela utbildningen som kan hålla ihop den.

För det andra har beroendet av externa projektmedel, då den normala studentpengen ansetts vara otillräcklig, lett till att man fått kortsiktiga planeringshorisonter. Detta har drabbat undervisningen i form av bristande kontinuitet då många lärare tillfälligt arbetat med att undervisa på collegeutbildningen. Några utbildningar anser att för den speciella målgrupp som collestudenterna utgör krävs engagerade lärare som tror på idén med collegeutbildningen.

Man anser också att resursfördelningen inte har medgett den grad av lärartäthet som studenterna på collegeutbildningen varit i behov av. Flera lärosäten har ansett att collegeutbildningen måste innefatta undervisning i små grupper, lärarintensiv undervisning och sammanhållen utbildningsmiljö. Detta hänger också samman med att en viktig förutsättning för collegeutbildningens framgång är att det läggs stor vikt vid individens känsla av gruppstillhörighet och trygghet.

Vidare anser man att studenterna är i behov av särskilt stöd i form av studievägledning, där vägledningens roll mer är att ingjuta självförtroende än att visa på utbildningsalternativ. Studievägledningen har även varit viktig vid rekryteringen av studenter, då studievägledaren vid lärosätet tillsammans med de kommunala studievägledarna valt ut och intervjuat de sökande till collegeutbildningen.

Det faktum att många studenter valt att inte avsluta högskoledelen av utbildningen, då de i stället sökt direkt in på högskolan efter att ha blivit behöriga under första delen av collegeutbildningen, har gjort att högskolan inte fått ersättning för helårsprestation. Man efterlyser därför från flera lärosäten en alternativ kostnadsersättning som inte bygger på helårsstudenter och helårsprestationer.

Ovanstående synpunkter från lärosätena bekräftas av att de lärosäten som haft anslag eller regeringsuppdrag använt stora delar av dessa medel för att täcka kostnader för extra lärarresurser, studievägledning och administrativt

stöd. Örebro universitet, som haft ett treårigt regeringsuppdrag att bedriva collegeutbildning med tillhörande anslag, skriver exempelvis att:

De tilldelade medlen har fördelats på projektledning, marknadsföring, kompetensutveckling, utvärdering och utveckling av nya kurser, främst sådana som ges inom ramen för flexibelt lärande/distans. Likaså har medel avsatts till vägledning, mentorskap och stöd till skrivsvaga studenter.

Utbildningar utan extra ekonomiska resurser uppger att de har fått viss hjälp från lärosätet med att täcka motsvarande kostnader.

Studentperspektivet – studiefinansieringen

Studenterna på collegeutbildningen har haft möjlighet att finansiera sina studier genom studiemedel, dels för studier på gymnasienivå, dels för högskolestudier. Ett litet antal studenter har varit yngre än 20 år, och eftersom studiemedel för studier på gymnasienivå medges tidigast från och med andra kalenderhalvåret den studerande fyller 20 år, har dessa studenter fått finansiera gymnasiedelen på annat sätt än genom studiemedel. För studierna på gymnasienivå kan en del av lånet avskrivas om den studerande sedan tar lån för studier på högskolenivå. Avskrivning kan göras med en sjättedel av lånet samt ränta för varje 40 poäng som kan ingå i en högskoleexamen och som har genomförts med godkänt resultat. För högskoledelen har studiemedel beviljats inom ramen för de 240 veckor som enligt studiestödsförordningen får utgå för högskolestudier.

Vi redovisade tidigare i denna rapport att de alla flesta av lärosätena – 80 procent – uppgav att gymnasiedel och högskoledel har varvats under hela utbildningstiden. Att de båda utbildningsformerna har varvats har inneburit att studenterna fått studiemedel från två olika finansieringssystem samtidigt. Rekruteringsdelegationen uppmärksammade tidigt att studiefinansieringen för vissa studenter blev problematisk när kurser på gymnasial nivå av pedagogiska skäl skulle läsas parallellt med kurser på högskolenivå. Problemen kom sig av att någon av delarna, vanligen högskoledelen, under någon termin kunde vara mindre till omfattningen än vad som krävdes för att få studiemedel. Ett annat problem som har uppmärksammats har varit att pga. gymnasiedelens individuella upplägg har den gemensamma högskoledelen för vissa studenter krockat med egna parallellt pågående komvuxstudier. Exempelvis kan datum för skrivningar/tentamina sammanfalla.

Den lösning som använts av utbildningarna har varit att kontakta lokala kontor inom CSN och i samråd med dem skapa speciallösningar för collegeutbildningen. Vanligen har problemen lösts, dock med ett stort inslag av manuell hantering ifrån CSN:s sida.

Rekrytering av studenter

I förarbetena om collegeutbildningen angavs följande målgrupp för utbildningen:

Målgruppen för collegeutbildningen bör främst vara personer från studieovana miljöer som känner osäkerhet för att ta steget in på högskolan⁴.

När lärosätena definierat målgrupper har de utgått från ovanstående formulering. Några lärosäten – ca en tredjedel – nämner också explicit att de haft ett särskilt önskemål om att rekrytera personer med invandrarbakgrund. Vidare säger tre av lärosätena att de söker personer som siktar på vissa utbildningar, t.ex. lärarutbildning.

Lärosätena har ombetts beskriva hur rekryteringen till utbildningen har fungerat. De svar som lärosätena har givit är spridda över olika svarsalternativ. Det framgår dock av enkätsvaren att endast tre utbildningar ansett att det varit lätt att rekrytera studenter till utbildningarna. Dessa tre utbildningar är college för dansare vid Danshögskolan, college vid Örebro universitet, samt college vid Högskolan i Gävle. Tio av utbildningarna har haft vissa problem att rekrytera. Från sex av utbildningarna rapporteras att man har upplevt betydande svårigheter att rekrytera studenter till utbildningen. De svårigheter som nämns i detta sammanhang varierar mellan lärosätena. De vanligaste problemen är studenternas ekonomiska villkor under studietiden och brist på resurser för marknadsföring av utbildningen. Marknadsföringen har krävt betydande resurser då utbildningen ännu inte är så känd bland allmänheten. Andra mindre vanliga förklaringar som nämns är att i ett glesbefolkat län är det svårt att få ihop större undervisningsgrupper utanför städerna, att övergångsfrekvensen i länet redan är hög och att det därför finns få potentiella studenter.

Mälardalens högskola beskriver arbetet med rekrytering och antagning på följande sätt:

Då det är vuxenutbildarna som antar till utbildningen måste detta program förankras och "säljas in" hos vuxenutbildarnas studievägledare, som är de som träffar de presumtiva studenterna. Vi besöker komvux alla svenskundervisningar där invandrare finns. Vi besöker försäkringskassor, AF, vissa fackförbund m.m., allt för att de ska ha hört talas om detta.

De lärosäten som valt att kommentera rekryteringsarbetet nämner nästan genomgående komvux viktiga roll i detta arbete. Då collegeutbildningen är beroende av just ett gott samarbete mellan högskola och kommun är det naturligt att detta ömsesidiga beroende återspeglas i svaren.

4. *Den öppna högskolan*, proposition 2001/02:15.

Alternativt urval och förtur efter collegeutbildningen

Till collegeutbildningen är kopplat vissa bestämmelser i högskoleförordningen om urval till grundläggande utbildning. Den första bestämmelsen, som finns i 7 kap. 11 § högskoleförordningen, innebär att den student som genomgår collegeutbildning vid ett visst lärosäte kan få förtur till efterföljande högskolekurser inom samma lärosäte. Denna bestämmelse har betydelse för den student som t.ex. siktar på att ta en filosofie kandidat examen med visst kursinnehåll.

En annan bestämmelse som rör collegestudenterna i högre grad är lärosätets möjlighet att bestämma vilka urvalsgrunder som ska användas för högst tio procent av platserna på utbildningar som vänder sig till nybörjare. Denna andra bestämmelse inrymmer både förtur till kurser och till hela utbildningsprogram.

Möjligheterna att reservera platser till studenterna på collegeutbildningen, genom utnyttjande av bestämmelserna ovan, har utnyttjats av 15 av totalt 19 utbildningar. Platsreservationen har dock utformats på några olika sätt. Det vanligaste har varit att reservera några platser för collegestudenter till några utbildningsprogram. Collegestudenterna har sedan fått konkurrera inbördes om de reserverade platserna. Näst vanligast har varit att reservera platser för samtliga collegestudenter till alla fristående kurser inom det egna lärosätet. Det förekommer också att man ger samtliga platsgaranti till ett eller ett par program. Endast ett lärosäte har gett samtliga collegestudenter platsgaranti till alla program på det egna lärosätet. Möjligheten att bli antagen via platsgaranti eller att konkurrera om de reserverade platserna har vanligen varit begränsad till terminen eller läsåret efter avslutad collegeutbildning.

Vi frågade också varför man har valt, alternativt inte valt, att reservera platser eller ge platsgaranti. De lärosäten som använt sig av platsgaranti/platsreservation nämner så gott som samtliga att åtgärderna har behövts för att rekrytera studenter och behålla dessa genom utbildningen. Flera har avstått från att ge en ren form av platsgaranti pga. att de befarat att collegeutbildningen skulle upplevas som en genväg till attraktiva utbildningar.

Sammanfattningsvis har femton av totalt nitton utbildningar använt någon form av platsreservation och lärosätena anser samfällt att det haft stor effekt på rekryteringen och övergången till högskolan.

Systemet med reservation av platser har varit okomplicerat så länge det handlat om utbildningar som haft brist på sökanden. Några lärosäten har dock uttryckt tveksamhet inför förfarandet när det handlat om mer attraktiva utbildningar och menat att det är oklart i vad mån platsreservation för specifika grupper av studenter är tillåten med hänsyn till lagen om likabehandling

Antagning

Antagningen till collegeutbildningen regleras av förordningen om kommunal vuxenutbildning (1992:403) när det gäller den gymnasiala delen. I förordningen sägs att hänsyn inte ska tas till den sökandes tidigare betyg; det är i stället *behovet* av den aktuella utbildningen som är det avgörande i urvalet.

Om antalet platser är mindre än antalet behöriga sökande till en kurs inom gymnasial vuxenutbildning eller till en påbyggnadsutbildning som inte bygger på genomgången gymnasieskola eller motsvarande vuxenutbildning, skall, utan hänsyn till tidigare betyg, företräde ges dem som har störst behov av utbildningen⁵.

För högskoledelen av utbildningen gäller platsgaranti för den som gått igenom gymnasiedelen med godkänt resultat. Bestämmelserna om särskild behörighet och urval i Högskoleförordningen gäller alltså inte för collegeutbildningen.

Antagning i praktiken

Det är naturligt att både högskolan och komvux deltar i en så viktig del av utbildningen som antagningsprocessen. Komvux och högskola har något olika formella krav på studenterna i antagningsprocessen. För komvux är den sökandes behov av utbildning det centrala. Högskolan, å andra sidan, har primärt att ta hänsyn till att den sökande är behörig. Högskolan ska också aktivt främja och bredda rekryteringen till högskolan. Dessa krav och önskemål från högskolans sida blir därför viktiga faktorer för högskolan att integrera med komvuxförordningens antagningsregler. Så har också varit fallet när det gäller antagningen till collegeutbildningen.

Lärosätena har varit involverade i antagningsprocessen på olika sätt. Ett sätt har varit att lärosätet tillsammans med komvux diskuterat relevanta målgrupper. Diskussionerna har ibland lett till att något eller några önskemål från högskolans sida fått genomslag i antagningen, men också ibland att högskolan fått kompromissa med behörighetskrav. Ett exempel på det förra är att en viss högskola ställer som krav på de sökande att de ska sakna del av behörighet till en viss utbildning. Det förekommer också att man från en högskolas sida ställer krav på godkänt i vissa kurser från gymnasieskolan. Det omvända förhållandet – att lärosätena fått anpassa sina formella behörighetskrav – är dock mycket vanligare vilket visas av förekomsten av s.k. tillfälliga behörigheter.

När väl man enats om vilka målgrupper som arbetet skulle inriktas på har lärosätena på olika sätt varit involverade i antagningsprocessen. Ett lärosäte beskriver att antagningen gått till så att studievägledare från lärosätet har rest

5. Förordningen om kommunal vuxenutbildning (1992:403).

till de olika kommunerna och där träffat de studenter som de kommunala studievägledarna valt ut för intervju.

Tillfälliga behörigheter – att förena två olika antagningssystem

Det faktum att många collegeutbildningar redan under inledningsterminen innehåller kurser på högskolenivå gör förstås att många studenter ännu inte hunnit bli behöriga till dessa kurser. Anledningen till att man tidigarelagt högskoledelar var, som vi såg tidigare, av pedagogiska skäl. Dels klarade studenterna av gymnasiekurserna bättre om de spreds över ett längre tidsspänn, dels ökade studenternas motivation vid en tidigareläggning av högskoledelen. Anpassning till högskolan förbättrades också genom att högskoledelen spreds ut över hela året.

Problemet med att många studenter inte hunnit bli behöriga har lösts med hjälp av s.k. tillfälliga behörigheter. Ett svar från Mittuniversitetet visar hur man löst behörighetsfrågan med hjälp av tillfälliga behörigheter:

Intagning till komvux har skett enligt komvux regler. Antagning till högskolekurser har skett enligt högskolans regler men med vissa undantag när studenterna inte hunnit uppfylla förkunskapskraven till de kurser som ingår i collegeutbildningen. De beviljas dispens om de har goda möjligheter att få grundläggande behörighet genom collegeutbildningen.

Två tredjedelar av collegeutbildningarna har använt sig av tillfälliga behörigheter. Bedömningar av om den studerande ska uppnå full behörighet under utbildningen har vanligen gjorts av personal på komvux. I stort sett verkar det ha gått att kombinera antagningen via komvux med lärosätenas antagningskrav. Det som möjligen kan ha varit ett problem är att förfarandet med tillfälliga behörigheter minskat utbudet av valfria kurser under högskoledelen, eftersom vissa institutioner inte velat ta emot studenter som inte uppfyller de normala behörighetskraven. Det är dock endast ett lärosäte som nämnt detta som ett problem i enkätsvaret.

Vad gäller antagning till collegeutbildningens högskoledel konstaterar Högskoleverket att man varit tvungna att tillämpa ett särskilt förfarande med tillfälliga behörigheter. Tillfälliga behörigheter är något annat än det som vanligen kallas dispens. Dispens ges individuellt efter prövning och innebär att en sökande vid antagningen kan befrias från något eller några behörighetsvillkor om han eller hon i övrigt antas kunna fullfölja studierna. För collegestudenterna har de tillfälliga behörigheterna i de flesta fall inneburit att man givit studenterna kollektiva dispenser. Det har saknats möjligheter att pröva ett stort antal personer individuellt och dispensen har därför givits till studenterna som grupp. Högskoleverket konstaterar att nuvarande förordning för collegeutbildningen inte ger utrymme för att ge kollektiva dispenser från behörighetsvillkor.

Colleagueutbildning: omfattning och innehåll

Antal studenter och utbildningsanordnare

Beträffande omfattningen på colleagueutbildningen, redovisas i avsnittet nedan dels var i landet utbildningarna fanns under år 2004, dels hur många studenter som deltog i utbildningarna under detta år. Med antal studenter menas här antal registrerade studenter vid starten på colleagueutbildningen. I samband med utbildningarnas lokalisering i landet redovisas också deltagande aktörer i samarbetet, vilka utgörs av lärosäte/vuxenutbildningsanordnare samt någon eller några omgivande kommuner. Valet av år 2004 grundas på att det då hunnit gå ett par år sedan colleagueutbildningen startade i större skala höstterminen 2002 och det är också det senaste året från vilket fullständiga uppgifter om utbildningar finns tillgängliga.

Tabellen nedan ger en överblick över colleagueutbildningens omfattning år 2004. Sammanfattningsvis visar tabellen ovan att cirka 720 studenter fördelade på 15 lärosäten deltog i colleagueutbildning under år 2004. Sett till det totala antalet studenter (helårsstudenter) inom den svenska högskolan som låg runt 300 000 vid denna tidpunkt⁶ utgjorde collegestudenterna en mycket liten andel. Två av lärosätena – Göteborgs universitet och Uppsala universitet – hade mer än en colleagueutbildning. Detta gör att det totalt sett fanns 19 colleagueutbildningar i landet. Storleken på utbildningar varierar. Det finns en utbildning som har uppemot 100 studenter årligen. Denna colleagueutbildning fanns vid Örebro universitet. I genomsnitt var det emellertid betydligt färre studenter på utbildningarna. Vanligast var att colleagueutbildningar har ungefär 24 registrerade studenter per läsår.

6. *Högskoleverkets årsrapport 2005*. Högskoleverkets rapportserie 2005:26 R.

Tabell I. Collegeutbildningar vid svenska lärosäten, start vår – eller hösttermin 2004.

Lärosäte	Kommun	Antal studenter
Uppsala universitet ¹	Norrtälje, Sigtuna, Sollentuna, Tierp, Upplands Väsby, Uppsala	64 ²
Lunds universitet	Helsingborg	Ca 70 – 80 ³
Göteborgs universitet ⁴	Göteborg, Mölndal	77
Karlstads universitet ⁵	Arvika, Filipstad, Hagfors, Karlstad, Kristinhamn, Storfors, Sunne	37
Luleå tekniska universitet	Boden, Luleå, Piteå, Älvsbyn	19
Mittuniversitetet ⁶	Bräcke, Härnösand, Kramfors, Krokom, Sollefteå Strömsund, Sundsvall, Timrå, Örnsköldsvik, Östersund	52
Örebro universitet ⁷	Örebro läns 12 kommuner	120
Blekinge tekniska högskola	Blekinge läns fem kommuner	36
Malmö högskola	Eslöv, Kävlinge, Landskrona, Lund, Malmö, Trelleborg, Vellinge	50
Mälardalens högskola ⁸	10 kommuner i Västmanland och Södermanland	31
Högskolan i Gävle	Bollnäs, Gävle, Hudiksvall, Ljusdal, Nordanstig, Ovanåker, Söderhamn	53
Högskolan i Halmstad	Halmstad	22
Högskolan Kristianstad	Sex lärcentra i Skånes kommuner	21
Södertörns högskola	Botkyrka	41
Danshögskolan	Sundbyberg	21

Ser vi till hur många kommuner som deltog i samarbetet med lärosätena var siffran omkring 80 kommuner av totalt 276 kommuner år 2003/04 som hade gymnasial vuxenutbildning. Detta innebär att drygt en fjärdedel av landets samtliga kommuner var involverade i collegeutbildning. Collegestudenterna

7. Vid Uppsala universitet fanns vid den aktuella tidpunkten tre collegeutbildningar: Allmänt college, college för utländska akademiker och lärarcollege.
8. Uppgifter enligt enkätsvar. För 20 av dessa 64 studenter saknas namn och personnummer.
9. Uppgiften bygger på enkätsvar och inte på uppräknig av de studerande med personnummer.
10. Samarbete har också skett med Kvinnofolkshögskolan. Vid Göteborgs universitet fanns vid den aktuella tidpunkten tre collegeutbildningar: College för blivande lärare, college för konstnärliga högskolestudier och college kvinnor/naturvetenskap (Kvinnofolkshögskolan).
11. Karlstads universitet har även samarbetat med samtliga folkhögskolor i Värmland kring collegeutbildning.
12. Mittuniversitetet har även samarbetat med Landstinget Västernorrland, Härnösands folkhögskola kring collegeutbildningen.
13. Örebro universitet har även samarbetat med lärcentrum i Kopparberg, Lindesberg, Motala samt Örebro. Dessutom har man samarbetat med folkhögskolorna i Karlskoga och Kävsta samt med Risbergska skolan i Örebro (en skola för döva och hörselskadade).
14. Mälardalens högskola har även samarbetat med ett komvux i Stockholms stad samt med en folkhögskola.

utgjorde en mycket liten del av det totala antalet studenter, både inom högskolan och inom komvux. Som jämförelsetal var antalet nybörjare inom högskolan året 2003/04 83 300 personer. Collegestudenterna utgjorde alltså mindre än en procent av nybörjarna. En jämförelse med antalet som studerade inom gymnasial vuxenutbildning (år 2003/04 ca 181 000 personer) ger vid handen att collegestudenterna utgjorde en ännu mindre andel inom komvux än bland nybörjarna inom högskolan, ca 0,25 procent.

Skåne-regionen, som har två collegeutbildningar, är det län som har flest studenter i collegeutbildning. Utbildningarna är i övrigt ganska jämnt fördelade över landet – från Malmö och Kristianstad i söder, till Luleå i norr. Collegeutbildning finns därför alltså också i flera län med traditionellt sett låga övergångstal till högskolan. Några exempel är collegeutbildningarna i Gävleborgs län och i Värmlands län. I dessa län deltar flertalet kommuner i samarbete med högskolan kring collegeutbildning. De kommuner som deltagit i samarbete kring collegeutbildningen har totalt sett en lägre övergångsfrekvens till högskolan jämfört med samtliga kommuner (43,8 för collegekommuner jämfört med 45,6 för alla kommuner läsåret 2004/05).

Vad utmärker utbildningar med stort studerandeantal?

Vi undersökte eventuella samband mellan antal registrerade studenter och det sätt på vilken collegeutbildningen varit upplagd. Det starkaste sambandet finns mellan antal studerande och förekomsten av platsgaranti/platsreservation. Utbildningar som inte har reserverat platser för collegestudenterna har generellt färre studerande. Detta är det enda statistiskt säkra sambandet. Något samband mellan antal studenter och huruvida utbildningen har en viss inriktning eller är allmänt inriktad finns inte.

Vad hände under år 2005 med antalet collegeutbildningar?

En genomgång av lärosätenas årsredovisningar för år 2005, visar att under detta år lades 3 av 19 utbildningar ner. Ytterligare en bedrivs på försök under ett par år till. Endast en utbildning har införlivats i den reguljära verksamheten, collegeutbildningen vid Högskolan i Gävle.

Tabell 2. Collegeutbildningen utifrån lärosätenas årsredovisningar för år 2005.

Lärosäte	Status 2005
Uppsala universitet: allmän inriktning	Fortsatt
Uppsala universitet: inriktning mot lärare	Fortsatt
Uppsala universitet: utländska akademiker	Nedlagd
Lunds universitet	Fortsatt
Göteborgs universitet: Angered	Fortsatt
Göteborgs universitet: Kvinnofolkhögskolan	Fortsatt
Göteborgs universitet: lärarutbildning	Fortsatt
Karlstads universitet	Fortsatt
Luleå tekniska universitet	Fortsatt
Mittuniversitetet	Fortsatt försök 2005–2006
Örebro universitet	Nedlagd år 2005
Blekinge tekniska högskola	Fortsatt
Malmö högskola	Fortsatt
Mälardalens högskola	Fortsatt
Högskolan i Gävle	Reguljär verksamhet
Högskolan i Halmstad	Fortsatt, översyn pågår
Högskolan Kristianstad	Fortsatt
Södertörns högskola	Fortsatt
Danshögskolan	Nedlagd år 2005

Fler än hälften tycker att samarbetet har fungerat bra

Vi bad ansvariga för utbildningarna att ge sin syn på hur samarbetet fungerat. Bland respondenterna fanns tre personer som arbetade utanför högskolan, dvs. inom komvux eller studieförbund. Vi valde att inte räkna med dem i resultatredovisningen för denna fråga eftersom de arbetar utifrån skilda förutsättningar.

De svar vi fått från dem som arbetar med utbildningen vid lärosätena visar inte på några större problem med samarbete med kommunerna och rekrytering av studenter. Tvärtom menar de flesta – 12 av 16 – att samarbetet med kommunerna har fungerat bra. Man har bedömt att intresset från högskolan att anordna collegeutbildning varit något större än motsvarande intresse från kommunen.

De hinder som anordnarna av collegeutbildningen ser för att samarbetet ska fungera är av olika slag. Några anordnare menar att man har svagt stöd från den egna ledningen. Det yttrar sig i att man inte har tillräckliga resurser för samplanering. Någon har upplevt problem med kommuner som ligger långt från studieorten. En annan menar att en bristande dialog mellan kommuner försvårar samarbete.

Vi ringde också upp fem slumpvis valda kommuner med collegeutbildning och frågade dem om collegeutbildningen medfört att komvux och högskola har närmat sig varandra. Fyra av de fem kommunerna uppgav att samarbetet

med högskolan ökat genom att man haft möjlighet att anordna collegeutbildning.

Innehållet i utbildningen

Collegeutbildningens gymnasiedel är tänkt att ge de studerande möjlighet att läsa in kurser för att uppnå grundläggande behörighet till högskolestudier. Högskoledelen har något vidare ramar som möjliggör lokala variationer. Om collegeutbildningens högskoledel sägs i förordningstexten endast att den ska "... förbereda studenterna för fortsatt högskoleutbildning." Detta medger förstås ett flertal tolkningar beroende på vad som antas känneteckna en god förberedelse för högskolestudier. Ser man till den enskilda högskolans behov kan en god förberedelse för högskolestudier vara kurser som förbereder för ett visst program eller en viss kurs vid denna högskola. Då blir collegeutbildningens högskoledel en slags bastermin, med specifik inriktning. Det visas också av analysen av kursinnehåll att ett antal lärosäten har valt att tolka förordningstexten på detta sätt. Basterminen blir en förberedelse för en viss utbildning och ger den studerande möjlighet att prova på om ämnesvalet är det rätta. Basterminen kan vara förenad med platsgaranti till en viss utbildning.

En annan möjlig tolkning av förordningstexten i detta avseende är valet att i högskoledelen betona mer av generella, ämnesövergripande kurser som t.ex. idéhistoria, vetenskapsmedodik samt muntlig och skriftlig färdighetsträning. Syftet med dessa kurser är att ge en bred introduktion till all slags högskoleutbildning. Detta kursinnehåll är vad som vanligtvis inom den högskolepedagogiska litteraturen benämns core curriculum, och ingår traditionellt inom collegeutbildning i exempelvis USA.

Innehållet i högskoledelen

För att få en uppfattning om högskoledelens ämnesinnehåll fick de utbildningsansvariga dels uppge vilken/vilka kurser som ingick, dels svara på i vilken utsträckning utbildningen hade ett allmänt, studieförberedande syfte till skillnad från en inriktning mot en viss typ av utbildning. Svaret på den senare frågan visade att ungefär hälften av utbildningarna – nio utbildningar av totalt 19 – hade en övervägande allmän inriktning. Sju av utbildningarna hade en mer specifik inriktning mot något ämnesområde, t.ex. lärarutbildning. Återstående utbildningar – tre stycken – bestod av lika stora delar allmänt och specifikt innehåll.

Ett exempel på en utbildning med uteslutande allmänt innehåll är den som gavs vid Karlstads universitet läsåret 04/05. Utbildningen omfattar två kurser om vardera tio poäng. Kurserna heter Språket och lärandets värld respektive Människan och vetenskapens värld. Betoningen ligger på pedagogik samt träning i muntlig och skriftlig framställning, något som antas viktigt för vidare högskolestudier oavsett ämnesområde. Den andra kursen, som är benämnd

Människan och vetenskapens värld – är en grundkurs i praktisk och teoretisk filosofi.

Kurser med ovanstående innehåll är vanliga inom de collegeutbildningar som har ett allmänt innehåll. Upplägget anknyter till den s.k. Mångfaldsutredningens förslag på introduktionskurser. Förslagen i denna utredning innefattade kurser som behandlade högskolans studiekultur och lärande, vetenskapsteori och metoder, kommunikation och informationssökning samt kulturkompetens och interkulturell kommunikation. Det argument som framfördes vilade på antagandet att studenter ofta upplever en kulturkrock när de påbörjar högskolestudier. Studenterna är inte vana vid den speciella studiekultur som råder vid högskolan – med bl.a. stora krav på egen informationssökning och kritisk granskning. Eventuella introduktionskurser bör därför ge en möjlighet att vänja studenten vid det nya studiesättet. I stort sett kan man säga att anordnarna av collegeutbildning, i den mån man haft kurser med allmänt studieförberedande innehåll, anslutit sig till utredningens förslag på kurser.

Högskolan i Gävle har valt att inrikta sin utbildning mot naturvetenskap och teknik. Här finns kurserna Naturvetenskapens grunder och Matematik/Teknik med anknytning till bild och design. Ett annat exempel på en collegeutbildning med inriktning mot ett speciellt område är den utbildning som Göteborgs universitet bedriver i samarbete med vuxenutbildningen i Mölnadal. Kursen Pedagogik i teori och praktik är en introduktionskurs till lärarutbildning.

Förutom denna variant av collegeutbildning finns också en tredje sorts upplägg, nämligen att låta studenterna välja kurser efter ämnesinriktning. I detta fall har högskolan i fråga ett antal valbara kurser – kurser som också läses av andra studenter än collegestudenter – som den studerande kan välja ibland. På dessa kurser har i förväg reserverats ett antal platser för collegestudenter genom att antingen regler om förtur eller s.k. alternativt urval utnyttjats.

Längd på högskoledelen

Cirka hälften av de utbildningar som redovisas här har innefattat 20 poäng, övriga utbildningar har en högskoledel med hela skalan från någon enstaka poäng till det maximalt tillåtna.

Collegestudenternas bakgrund

För att undersöka om collegeutbildningarna lyckats locka till sig studenter från studieovana miljöer gjordes en kartläggning av collegestudenternas bakgrund i några avseenden.

Två tredjedelar av collegestudenterna är kvinnor

Andelen kvinnor inom collegeutbildningen är 67 procent. Könsfördelningen är den samma samtliga år som collegeutbildningen har pågått. Andelen kvinnor och män på collegeutbildningen är den samma som inom kommunal vuxenutbildning i stort. Andelen män i kommunal vuxenutbildning var hösten 2004 1/3 av de vuxenstuderande.

Könsfördelningen på collegeutbildningen kan jämföras med könsfördelningen i stort bland nybörjare inom högskoleutbildningar som läsåret 2003/04 var ca 60 procent kvinnor och ca 40 procent män.

Collegestudenterna är äldre än nybörjarna inom högskolan

Vad gäller åldern på studenterna är 44 procent av collegestudenterna 26 år eller äldre. Det kan jämföras med motsvarande siffra totalt sett för högskolenybörjare som är 33 procent¹⁵. Skillnaden i ålder mellan collegestudenterna och nybörjarna totalt blir mer tydlig i de äldre ålderskategorierna. 20 procent av collegestudenterna är 35 år eller äldre. Motsvarande siffra för genomsnittet av nybörjare är 10 procent.

Det faktum att collegeutbildningen till viss del innehåller utbildning som bedrivs inom komvux påverkar förstås också åldersfördelningen. Enligt CSN:s regler kan bara den som fyllt 20 år få studiemedel för studier på gymnasienivå.

Andel med utländsk bakgrund är 28 procent

I uppdraget att följa upp collegeutbildningen har det inte explicit ingått att redovisa de studerandes etniska bakgrund. Tonvikten av redovisningen ska i stället ligga på den sociala bakgrunden. Vi har ändå valt att kort redovisa den etniska bakgrunden för att få en bredare bild av collegeutbildningen.

Av dem som gått collegeutbildningen hittills har 28 procent haft utländsk bakgrund. Detta motsvarar 400 personer. Av dessa var fyra femtedelar, eller 330 personer, födda utomlands och en femtedel eller 70 personer födda i Sve-

15 Högskoleverkets årsrapport 2005. Högskoleverkets rapportserie 2005:26 R.

rige, men med två föräldrar födda utomlands. Som en jämförelse är siffrorna över personer med utländsk bakgrund något lägre på collegeutbildningen än inom den kommunala vuxenutbildningen i stort (en tredjedel).

Kategorin utländsk bakgrund är i sig en ganska oprecis beskrivning av en studerandegrupp. Studenter med utländsk bakgrund är en heterogen grupp både med avseende på varifrån de kommer och hur länge de varit i Sverige. Tidigare studier har visat att när det gäller valet att påbörja en högskoleutbildning styrs utländska ungdomar i lika hög grad som svenska av den sociala miljön och förhållningssättet till utbildning bland föräldrar och andra i den nära omgivningen.

Social bakgrund

Utbildningsbakgrund – två tredjedelar har föräldrar som inte är akademiker

Ett resultat från studier om den sociala bakgrundens betydelse för övergången till högskolan är att barn till välutbildade föräldrar oftare fortsätter till högskolan än barn som vuxit upp i en studieovan miljö. Collegeutbildningen vänder sig till individer från studieovana hem och det är därför ingen överraskning att studenterna till största delen kommer från sådana hem. 20 procent av dem kommer från hem där högsta utbildningsnivån är folkskoleutbildning eller grundskoleutbildning. 47 procent kommer från hem med gymnasieutbildning som högsta utbildningsnivå. Resterande 33 procent är uppvuxna i hem *med* akademisk tradition, antingen i form av en kort eftergymnasial utbildning, 16 procent, eller där utbildningen varit en lång eftergymnasial utbildning, 17 procent.

27 procent har arbetarbakgrund

Social bakgrund kan också studeras genom att man tar hänsyn till föräldrarnas yrken. 27 procent av collegestudenterna har arbetarbakgrund. 14 procent kommer från övre tjänstemannahem. Resterande del kommer dels från hem där någon av föräldrarna varit tjänsteman på mellannivå, lägre tjänsteman, företagare eller lantbrukare. Dels kommer de från hem där uppgift saknas eller där man inte kunnat göra någon enkel klassificering. Som jämförelse kan nämnas att andelen studenter med arbetarbakgrund var 24 procent av alla nybörjare i åldersgruppen 18–34 år läsåret 2003/04.

Collegestudenternas tidigare utbildning

Den allra största delen (69 procent) av collegestudenterna har en icke-studieförberedande gymnasieutbildning eller lägre utbildning bakom sig. Denna grupp kan i sin tur delas upp i undergrupper; de med yrkesgymnasieutbildning (34 procent), de med tvåårig gymnasieutbildning (10 procent), de som

saknar slutbetyg från gymnasiet (18 procent) samt de med enbart grundskoleutbildning (7 procent).

Tabell 3. Collegestudenternas tidigare utbildning. Alla startterminer sammanslagna. Andelar i procent.

Högsta utbildning	Andel (%)
Förgymnasial utbildning	7
Studieförberedande gymnasieutbildning	20
Övrig 3-årig gymnasieutbildning	34
Övrig 2-årig eller kortare gymnasieutbildning	10
Gymnasieutbildning utan slutbetyg	18
Ospecificerad gymnasieutbildning	3
Eftergymnasial utbildning	8
Total	100

De övriga 31 procenten består av dem med studieförberedande gymnasial utbildning (20 procent) eller eftergymnasial utbildning bakom sig (8 procent). Tre procent har en ospecificerad gymnasieutbildning bakom sig. Man kan anta att denna utbildning har genomgåts i annat land än Sverige. Det kan tyckas uppseendeväckande att studenter som går collegeutbildningen har ett studieförberedande program bakom sig eller har genomgått eftergymnasial utbildning. De tycks ju därigenom redan ha förvärvat grundläggande behörighet. Det kan dock ha förflutit en längre tid mellan dessa studier och collegeutbildningen. Studierna kan också ha genomförts i annat land.

Tidigare förvärvsarbete/arbetslöshet

Graden av arbetslöshet bland de studerande före påbörjad collegeutbildning har undersökts. Mätperioden var de tre åren före collegeutbildningen. Som arbetslös klassificeras den som varit registrerad som arbetssökande på arbetsförmedlingen minst en dag. Personer som var 16–18 år under mätperioden redovisas inte.

Bland samtliga collegestudenter under åren 2002–2004 hade 60 procent varit registrerade som arbetslösa någon gång de närmaste tre åren före utbildningen. Sexton procent hade vid något tillfälle varit registrerade som arbetslösa under samtliga tre år. Andelen med tidigare arbetslöshet är i stort sett densamma för alla startterminer. För att undersöka om collegestudenternas tidigare arbetslöshetssiffra avviker från befolkningens i övrigt gjordes en jämförelse med arbetslöshetstalen hos samtliga svenskar i åldern 22–45 år under samma tidsperiod. Då andelen i de yngre åldersgrupperna (22–23 år) är högre bland collegestudenterna än i totalpopulationen togs det hänsyn till detta genom justering av siffrorna för totalpopulationen. Utfallet blev att arbetslösheten i totalpopulationen under åren 1999–2001 blev 36 procent, att jämföras med collegestudenternas 60 procent. Motsvarande siffra för en 3-års period,

alltså de som varit arbetslösa någon gång samtliga tre år som undersökningen gäller, är åtta procent i totalpopulationen.

Andelen som hade förvärvsarbetat¹⁶ innan de påbörjade collegeutbildningen var 46 procent för alla startterminerna sammantagna. Andelen som helt saknat förvärvsinkomst är 12 procent sammantaget för hela perioden. Liksom för arbetslöshetstalen gjordes för uppgifterna om förvärvsinkomst en jämförelse med totalpopulationen mellan 22–45 år. Utfallet blev att siffran för förvärvsarbete var något högre i totalpopulationen – ca 50 procent hade förvärvsarbetat. De som helt saknade förvärvsinkomst var också något färre, 10 procent.

Resultaten visar att collestudenterna förutom att ha varit arbetslösa i högre grad också har arbetat i lägre utsträckning än motsvarande åldersgrupper totalt i Sverige.

16. Minst två av de tre åren innan påbörjad collegeutbildning och tjänat minst 100 000 kronor under vart och ett av dessa år.

Studieresultat

I uppdraget har ingått att redovisa hur väl collegestudenterna lyckats med sina studier. Vi bad utbildningsanordnarna att ange följande:

Ange hur många deltagare som har genomgått utbildningen med godkänt resultat samt vilken andel dessa utgör av totala antalet som gått utbildningen. Uppdelning på genomgången gymnasiedel och genomgången högskoledel kan göras.

45 procent slutförde collegeutbildningen ...

Lärosätena rapporterar att ca 250 studenter, eller ca 45 procent av dem som registrerades på utbildningen också genomgick hela utbildningen. Uppgifter saknas nästan genomgående för gymnasiedelen och högskoledelen separat. Gymnasiedelen har varit individuellt upplagd och har varit kortare eller längre beroende på det antal gymnasiepoäng som den studerande behövt läsa för att uppnå behörighet för högskolan. Lärosätena har därför valt att besvara frågan med att ange de som genomgått högskoledelen av utbildningen vilket implicerar att de också klarat att bli behöriga via gymnasiedelen.

Resultatet visar att relativt få blivit godkända på utbildningen, med ett undantag – Örebro universitet – som rapporterar nästan ett hundra godkända deltagare. Detta utgör nästan en tredjedel av det totala antalet godkända deltagare i collegeutbildningen. Andelen godkända relativt antalet registrerade varierar avsevärt.

Vi bad lärosätena kommentera orsaker som förklarar låg eller hög genomströmning av deltagare på något eller samtliga moment.

Så gott som samtliga kommentarer handlar om att försöka hitta orsaker till att man inom utbildningen i fråga observerat en *låg* genomströmning av studenter. Ungefär hälften av svaren antyder att orsakerna är de samma som för övriga högskoleutbildningar, dvs. sådana faktorer som att vissa studenter har svårt att få vardagslivet att gå ihop med studierna, sjukdom, ekonomiska faktorer eller att man kommit in på annan utbildning eller påbörjat en anställning.

Det finns emellertid också en del förklaringar som är specifika för collegeutbildningen. Några lärosäten lyfter fram att en del studenter tagit längre tid på sig att slutföra studierna vid komvux. Vissa prioriterar på detta sätt komvux-studierna och när dessa studier är avklarade söker man direkt in på högskolan utan att gå högskoledelen av collegeutbildningen. En utbildningsansvarig påpekar att visserligen är avhoppet större än normalt för högskoleutbildningar men normala i förhållande till andra utbildningar inom komvux.

... men 60 procent gick över till högskolan

Ovanstående redovisning gav vid handen att ca 45 procent av collegestudenterna fullföljde utbildningen. Dock angav flera lärosäten i sina enkätsvar att flera studenter valde att söka direkt in på högskolan efter avklarade komvuxstudier i stället för att genomgå de högskoleintroducerande kurserna på collegeutbildningen. Detta, menar man från lärosätena, är inte nödvändigtvis något som talar till collegeutbildningens nackdel. Eftersom collegeutbildningen har till uppgift att *förbereda och inspirera till studier på högskolan* behöver det inte vara negativt att studenterna väljer att gå direkt till högskolan efter avslutad gymnasiedel.

Ungefär 50 procent av collegestudenterna fanns registrerade på någon högskoleutbildning där de också tog högskolepoäng terminen efter collegeutbildningens slut. De allra flesta av dem – ca 85 procent – fanns registrerade på något program mot yrkesexamen eller på något annat program. Tio procent av det totala antalet studenter hade registrerat sig på en högskoleutbildning men tog inga poäng den aktuella terminen. De återstående 40 procenten hade ingen registrering alls på någon högskoleutbildning.

En uppföljning som gjordes tre terminer efter avslutad collegeutbildning visade att vid detta tillfälle hade 54 procent av collegestudenterna varit registrerade på en högskoleutbildning och tagit högskolepoäng.

Slutligen visade en uppföljning som gjordes fem terminer efter collegeutbildningen att 68 procent hade varit registrerade och tagit poäng. Vid båda dessa uppföljningar var andelen registrerade på program mot yrkesexamen eller något annat program den samma som vid den tidigare uppföljningen efter en termin, dvs. ca 60 procent. Detta betyder att de allra flesta gått över på ett program. Ett mindre antal – 8 procent – hade varit registrerade på någon eller några fristående kurser. Det kan inte uteslutas att de som gick dessa kurser i några fall fortfarande gick kvar på collegeutbildningen. Det går nämligen inte att utläsa ur registren om studerande på fristående kurs är en collegestudent.

Sammantaget visar resultaten att 60 procent av studenterna som påbörjat collegeutbildningen också tagit högskolepoäng på något utbildningsprogram inom högskolan inom en period av fem terminer efter collegeutbildningen.

Dessutom har en mindre andel av collegestudenterna – åtta procent – varit registrerade på någon fristående kurs samt tagit poäng. Det kan dock inte uteslutas att av dessa åtta procent som gick fristående kurs, läste några kurserna inom ramen för collegeutbildningen, och var alltså inte färdiga med utbildningen inom utsatt tid.

Sammantaget visar dessa resultat att många studenter väljer att inte gå färdigt collegeutbildningen, utan går i stället direkt till någon av högskolans övriga utbildningar när de är klara med collegeutbildningens gymnasiedel och därmed blivit behöriga. Uppenbarligen anser studenterna det vara viktigare att komma in på ett visst program än att gå de högskoleförberedande kurserna. Här kan man fråga sig om den högskoleintroducerande delen av collegeutbildningen är anpassad till den målgrupp som collegeutbildningen vänder

sig till. Vi konstaterar i detta sammanhang att Umeå universitet, som länge bedrev collegeutbildning, idag har förändrat högskoledelen av utbildningen. Den högskoleförberedande delen har integrerats i gymnasiedelen, dock utan att i dagsläget ge några högskolepoäng¹⁷. De studerande följer kurser som till sitt innehåll följer gymnasiets studieplan, men till formen i väsentliga delar läggs upp på ett sätt som liknar arbetssättet inom högskolan. Man har också en kurs som kallas ”universitetsförberedande kurs” som dock löper över hela gymnasiterminen och som ges i huvudsak av gymnasieutbildningens lärare. Gästföreläsare och kontakter med olika institutioner ingår också som en viktig del under denna termin.

Vad utmärker utbildningar med bra studieresultat?

Även här finns ett samband med förekomst av platsgaranti/platsreservation, sambandet är dock svagare än motsvarande samband med studerandeantal. Den enda övriga egenskap hos collegeutbildningen av de här undersökta som korrelerar med studieprestation är om gymnasiedel och högskoledel varvat under samma termin eller givits olika terminer. Utbildningar där man varvat gymnasiedel och högskoledel har generellt något bättre studieresultat bland studenterna.

17. Eftersom nämnda utbildning vid Umeå universitet formellt endast består av en gymnasial del har inte utbildningen i fråga i denna rapport redovisats som en collegeutbildning. För att vara en collegeutbildning ska en utbildning, enligt förordningstexten innehålla både en gymnasial del och en högskoledel. Enligt Umeå universitet planerar man dock att den obligatoriska universitetsförberedande kurs som i dag ges också ska ge fem högskolepoäng.

En sammanfattande bedömning

Högskoleverket har i uppdrag att lämna en sammanfattande bedömning av collegeutbildningen. Bedömningen ska ha ett särskilt fokus på vilken bakgrund de studerande hade, i vilken omfattning utbildningen anordnats och i vilken omfattning de studerande efter genomgången collegeutbildning fortsatta studera inom högskolan.

Studenternas bakgrund

Den bild som framträder i materialet visar att rekryteringen av studenter till collegeutbildningen har lyckats bra i relation till regeringens ambitioner. Studenterna kommer från studieovana hem i högre grad än genomsnittet på nybörjarutbildningar inom högskolan. En högre andel av studenterna har också varit arbetslösa innan de påbörjade utbildningen jämfört med bilden för landet som helhet.

Även samarbetet mellan lärosätena och vuxenutbildningsanordnarna i rekryteringen måste betraktas som tillfredsställande. Rekryteringen har skett tillsammans med vuxenutbildningsanordnarna i 80 kommuner. De kommuner som deltagit i samarbetet har lägre övergångsfrekvens till högskolan jämfört med genomsnittet för samtliga kommuner i landet.

Rekryteringen har dock inte upplevts som enkel alla gånger. Tre av de nitton utbildningarna menar att det varit lätt att rekrytera studenter till utbildningarna, och tio av utbildningarna har haft vissa problem att rekrytera. Från de återstående sex utbildningarna rapporteras att man har upplevt betydande svårigheter att rekrytera studenter till utbildningen.

Omfattning och övergång

Collegeutbildningen har haft en blygsam omfattning sett till antalet studenter. Ungefär 600 studenter per år har deltagit i någon collegeutbildning. Det finns en tydlig tendens att utbildningen är på väg att minska i omfattning, dels genom att ett par lärosäten under det senaste året lagt ned sina collegeutbildningar, dels genom att högskoledelen av utbildningen kortas ned eftersom studenterna primärt visat sig vara intresserade av att läsa de behörighetsgivande delarna av utbildningen.

När det gäller studenternas genomströmning i högskolan *fullföljde* mindre än hälften av collegestudenterna den utbildning de påbörjat. En något större andel, hälften av collegestudenterna, fanns *registrerade* på någon högskoleutbildning där de också tagit högskolepoäng terminen efter collegeutbildningen. Fem terminer efter collegeutbildningen hade 60 procent av studenterna va-

rit registrerade på något utbildningsprogram samt tagit högskolepoäng inom något program.

Reflektion

Med anledning av collegeutbildningens omfattning och graden av övergång till högskolan finns det anledning att ställa sig frågan om värdet av att fortsätta att bedriva collegeutbildning i sin nuvarande form. Den sammansatta belysningen av collegeutbildningen som framträder i denna rapport ger ytterligare skäl till att överväga förändringar. Avhoppet från utbildningens högskoledel har resulterat i att delar av lärosätenas ersättning för helårsprestationer för studenterna har fallit bort, samtidigt som vi kan konstatera att den pedagogiska ansatsen i collegeutbildningen har inneburit merkostnader i form av individuellt stöd till studenterna. Ett antal lärosäten har löst det genom att klassificera utbildningen som ett annat utbildningsområde än samhällsvetenskapligt/humanistiskt utbildningsområde för att därigenom erhålla högre anslag. Vidare redovisar ett antal utbildningar att studenterna upplevt att utbildningen vid komvux varit för kort. Denna del har därför förlängts från ett halvårs heltidsstudier till ett års halvtidsstudier som lästs parallellt med högskoledelen av utbildningen. Tidigareläggning av högskoledelen har emellertid resulterat i att många studenter inte varit behöriga. Genom att ge studenterna kollektiva dispenser har behörighetskraven kunna tillgodoses.

En tänkbar förändring av collegeutbildningen är att omfattningen på högskoledelen tillåts variera genom att det införs mer av frivilliga inslag för de studerande. Det nära samarbetet med högskolan är det som skiljer collegeutbildning från vanlig utbildning på komvux. Högskoleintroducerande inslag skulle – om den fristående högskoledelen minskas – i högre utsträckning kunna integreras med studierna vid komvux i form av ett mer högskoleinriktat arbetssätt på vissa moment samt med gästföreläsningar och information från högskolans institutioner.

En sådan modell har t.ex. utvecklats vid Umeå universitet i samarbete med kommunen och med Folkuniversitetet som utförare. Det ska påpekas att detta inte är en collegeutbildning i högskoleförordningens mening. Utbildningen bedrivs där i sammanhållna grupper i Folkuniversitetets lokaler. Studenternas kunskaper diagnostiseras i början av terminen. Enskilda samtal med studievägledare i varje ämne äger rum minst tre gånger per termin. Studenterna formulerar tydliga mål och utvärderar dessa kontinuerligt.

Innehållsmässigt erbjuds ett tiotal gymnasiekurser. Dessutom löper genom hela utbildningen en obligatorisk högskoleförberedande kurs om 50 gymnasiepoäng. Studenterna kan välja att läsa på antingen heltid en termin eller deltid över två terminer.

Skillnaden mellan att gå denna utbildning och delta i vanlig komvuxutbildning beskrivs av utbildningsanordnarna i den pedagogiska inriktningen som för de studerandes del innebär särskilt individuellt stöd och sammanhållna

grupper under utbildningstiden. Utbildningen har sedan starten år 1998 haft cirka 650 studerande. Cirka 70 procent har gått vidare till högskolestudier.

Anordnarna av collegeutbildning vid andra lärosäten har också poängterat att några faktorer som bestämmer framgång för collegeutbildningen är att högskoleförberedande moment ingår på ett tidigt stadium av utbildningen och sedan löper parallellt med gymnasiala delar. Detta i en utbildningsmiljö som innefattar individuell vägledning och sammanhållna grupper.

Bilaga

Enkät angående collegeutbildningen 2004/05

Observera att samtliga frågor gäller collegeutbildningen läsåret 2004/05 eller collegeutbildning som startat vårterminen 2004.

1. Anordnare och parter i samarbetet

a. Ange vilken utbildningsanordnare (högskola/universitet/vuxenutbildning/) du tillhör.

b. Vem/vilka har varit huvudman/huvudmän för collegeutbildningen?

c. Vem/vilka har ni samarbetat med?

2. Längd på collegeutbildningen (avser läsåret 2004/05 eller kalenderår 2004)

a. Under vilken tidsperiod har utbildningen pågått?

b. Ange längd på gymnasiedelen

c. Ange längd på högskoledelen

3. Högskoledelens ämnesinnehåll

a. Vilka ämnen/kurser har ingått?

b. Hur stor del av högskoledelen har varit av allmän, studieförberedande karaktär? Ange i procent.

c. Hur stor del av högskoledelen har varit riktad mot något särskilt ämnesområde/program? Ange i procent.

4. Studieförm

a. Vilken har varit den dominerande utbildningsformen? Markera det alternativ som stämmer bäst nedan med kryss i rutan.

- i. Gymnasiedel och högskoledel har varvats under en och samma termin.
- ii. Gymnasiedel och högskoledel har givits olika terminer.

b. Har den gymnasiala delen av utbildningen varit individualiserad, t.ex. att olika deltagare har läst olika antal och typer av gymnasiekurser?

-
- Inte alls ovanligt ganska vanligt vanligt mycket vanligt

c. Har högskoledelen av utbildningen varit individualiserad, t.ex. att olika deltagare har läst olika antal och typer av högskolekurser?

-
- Inte alls ovanligt ganska vanligt vanligt mycket vanligt

d. Hur vanligt förekommande har utbildning på distans (nätbaserad eller annan form) varit?

-
- Inte alls ovanligt ganska vanligt vanligt mycket vanligt

e. Övriga kommentarer angående studieförm

5. Behörighet och urval

a. Hur har antagningsförfarandet gått till? Har det gått att förena komvuxförordningens prioriteringar med högskolans antagningskrav? Har ni t.ex. använt er av tillfälliga behörigheter? Beskriv.

6. Platsgaranti efter utbildningen

a. Hur har systemet med platsgaranti efter collegeutbildningen sett ut? Markera lämpligt svarsalternativ.

- i. Det har inte funnits reserverade platser för collegestudenter.
- ii. Några platser till några program har reserverats för collegestudenter.
- iii. Studenterna har fått välja fritt bland samtliga program på den egna högskolan efter collegeutbildningen (d.v.s. platsgaranti åt samtliga).
- iv. Annat, nämligen:

b. Har platsreservationerna gällt en viss begränsad tid? Om ja, hur länge?

c. Varför har ni valt att använda, alternativt inte använda, platsgaranti?

7. Resurser/stöd

Vi har haft resurser/stöd i form av (flera alternativ kan markeras):

- a. Särskilt regeringsuppdrag
- b. Stöd från Rekryteringsdelegationen
- c. Lärartjänst från högskolan
- d. Vägledningstjänst från högskolan
- e. Administrativt stöd från högskolan

f. Ange vilken studentpeng ni erhållit (för vilket ämnesområde).

g. Annat stöd än vad som finns på ovanstående lista, nämligen:

h. Kommentar kring resurser

8. Om samarbetet

Försök karakterisera samarbetet mellan högskolan och komvux (eller annan samarbetspartner). Markera lämpligt svarsalternativ.

- a. På det stora hela taget har samarbetet fungerat bra
 Instämmer inte alls Instämmer något Instämmer inte alls
- b. Intresset från kommunen att anordna collegeutbildning har varit
 obefintligt litet ganska stort stort mycket stort

c. Intresset från högskolan att anordna collegeutbildning har varit

obefintligt

litet

ganska stort

stort

mycket stort

d. Finns det något/några hinder för att samarbete ska kunna etableras mellan högskola och komvux (eller annan utbildningsanordnare)? Om hinder finns beskriv vilket/vilka.

9. Rekrytering av deltagare

a. Hur har ni definierat målgruppen/målgrupperna för utbildningen?

b. Ta ställning till följande påstående: "Det har varit lätt att rekrytera deltagare till utbildningen."

Instämmer helt

Instämmer något

Instämmer inte alls

c. Kommentera gärna varför det har varit lätt eller svårt att rekrytera deltagare till utbildningen?

10. Studieresultat

a. Ange hur många deltagare som har genomgått utbildningen med godkänt resultat samt vilken andel dessa utgör av totala antalet som gått utbildningen. Uppdelning på genomgången gymnasiedel och genomgången högskoledel kan göras.

b. Kommentera kring orsaker som förklarar låg eller hög genomströmning av deltagare på något eller samtliga moment:

11. Framtiden

a. Anordnar ni collegeutbildning läsåret 2005/06? Om inte, varför?

b. Planerar ni att anordna collegeutbildningen läsåret 2006/07? Om inte, varför?

- c. Har ni ersatt eller planerar ni att ersätta collegeutbildningen med någon form av introduktionskurs/termin? Eller annan utbildning?

- d. Känner ni till närliggande utbildningsformer vid er högskola idag som kan sägas ha liknande mål som collegeutbildningen men har ett annat upplägg?

- e. Nedan finns collegeutbildningens förordning. Ge eventuella synpunkter på collegeutbildningens förordning i rutan som följer efter förordningen.

- 1 § I denna förordning ges föreskrifter om sådan högskoleintroducerande utbildning som anordnas av universitet och högskolor.
- 2 § Utbildningen får anordnas av statliga universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) i rekryteringsfrämjande syfte. Utbildningen skall omfatta grundläggande högskoleutbildning om högst 20 poäng och skall förbereda studenterna för fortsatt högskoleutbildning.
- 3 § Utbildningen skall samordnas med sådan utbildning på gymnasial nivå som ges av kommunal vuxenutbildning, som omfattar högst 20 veckor och som syftar till att ge de studerande kunskaper motsvarande grundläggande behörighet för grundläggande högskoleutbildning.
- 4 § Högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100) skall tillämpas på utbildningen, om inte något annat följer av denna förordning.
- 5 § Bestämmelserna om särskild behörighet i 7 kap. 7-9 §§ högskoleförordningen (1993:100) gäller inte för högskoleintroducerande utbildning.
- 6 § Sökande skall trots vad som anges i 7 kap. 10-16 c §§ högskoleförordningen (1993:100) antas till högskoleintroducerande utbildning, om han eller hon med godkänt resultat har gått igenom sådan behörighetsgivande utbildning på gymnasial nivå som avses i 3 §.

Skriv dina kommentarer angående förordningen för collegeutbildningen i nedanstående ruta.

f. Övriga kommentarer angående collegeutbildningen.